



SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 789

Warszawa, 13 grudnia 2007 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

-o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Arkadiusza Mularczyka.

(-) Iwona Arent; (-) Zbigniew Babalski; (-) Barbara Bartuś; (-) Andrzej Bętkowski; (-) Mariusz Błaszczak; (-) Antoni Błądek; (-) Jacek Bogucki; (-) Aleksander Chłopek; (-) Arkadiusz Czartoryski; (-) Zbigniew Dolata; (-) Marzenna Drab; (-) Jan Dziedziczak; (-) Jacek Falfus; (-) Adam Gawęda; (-) Szymon Stanisław Giżyński; (-) Mieczysław Golba; (-) Marian Tomasz Goliński; (-) Jerzy Gosiewski; (-) Przemysław Gosiewski; (-) Kazimierz Gwiazdowski; (-) Czesław Hoc; (-) Grzegorz Janik; (-) Krzysztof Jurgiel; (-) Beata Kempa; (-) Joanna Kluzik-Rostkowska; (-) Marek Kwitek; (-) Tomasz Latos; (-) Marzena Machałek; (-) Gabriela Masłowska; (-) Marek Matuszewski; (-) Kazimierz Matusznyi; (-) Kazimierz Moskal; (-) Jacek Osuch; (-) Stanisław Pięta; (-) Jacek Pilch; (-) Marek Polak; (-) Jerzy Rębek; (-) Edward Siarka; (-) Anna Sikora; (-) Jan Szyszko; (-) Krzysztof Tchórzewski; (-) Grzegorz Tobiszowski; (-) Andrzej Walkowiak; (-) Zbigniew Wassermann; (-) Waldemar Wiązowski; (-) Jadwiga Wiśniewska; (-) Michał Wojtkiewicz; (-) Waldemar Wrona; (-) Sławomir Zawiślak; (-) Jarosław Zieliński.

Ustawa

z dnia 2007 r.

**o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach
komunistycznego aparatu bezpieczeństwa,
czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych
oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych**

W latach 1944–1989 organy bezpieczeństwa państwa stanowiły główny filar systemu komunistycznego bezprawia. System ten służył utrwalaniu zależności Polski od obcego mocarstwa i totalitarnego ustroju, który był zaprzeczeniem zasad demokracji i państwa prawnego. Do 1956 r. organy bezpieczeństwa na szeroką skalę stosowały zbrodnicze metody. Mimo zmian zapoczątkowanych w październiku 1956 r., działalność organów bezpieczeństwa, prowadzona często metodami pozaprawnymi i naruszającymi podstawowe prawa człowieka, była nadal wymierzona w niepodległościowe i demokratyczne aspiracje narodu oraz zmierzała do osłabienia Kościoła katolickiego i innych niezależnych instytucji.

Z tych powodów służba w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1956 zasługuje na najwyższą dezaprobatę z punktu widzenia zasad etycznych i prawnych uznawanych przez cały cywilizowany świat i w wolnej Rzeczypospolitej nie może stanowić podstawy jakichkolwiek korzyści prawnych. Służba w tych organach w latach późniejszych musi być zaś uznana co najmniej za świadectwo sprzeniewierzenia się uniwersalnym wartościom, na których opiera się demokratyczne państwo prawne, oraz przyzwolenie na działanie wbrew dobru wspólnemu i powszechnie uznanym prawom człowieka. Osoby, które decydowały się na taką służbę, nie powinny korzystać z tego tytułu z żadnych przywilejów materialnych, a ich udział w życiu publicznym państwa, które pragnie zbudować ład demokratyczny na fundamencie prawdy, uczciwości, sprawiedliwości i praworządności, powinien podlegać pewnym ograniczeniom. Obywatele mają też prawo wiedzieć, kto i na jakich stanowiskach służył w komunistycznym aparacie bezpieczeństwa.

Indywidualnego potraktowania wymagają szczególne przypadki tych nielicznych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa, którzy potrafili przeciwstawić się wymaganiom stawianym im przez totalitarną ideologię i politycznych dysponentów.

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje:

- 1) podanie do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach i żołnierzach zawodowych komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa, zwanych dalej „byłymi funkcjonariuszami”;
- 2) czasowe ograniczenie możliwości pełnienia przez byłych funkcjonariuszy funkcji publicznych;
- 3) zasady uwzględniania służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa w zakresie świadczeń przysługujących byłym funkcjonariuszom i członkom ich rodzin.

Art. 2.

W rozumieniu niniejszej ustawy komunistycznymi organami bezpieczeństwa państwa były:

- 1) Resort Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego;
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego;
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1–3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;
- 5) instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych;
- 6) Akademia Spraw Wewnętrznych;
- 7) Zwiad Wojsk Ochrony Pogranicza;
- 8) Zarząd Główny Służby Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki;
- 9) Informacja Wojskowa;
- 10) Wojskowa Służba Wewnętrzna;
- 11) Zarząd II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego;
- 12) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

Rozdział 2

Podanie do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach

Art. 3.

1. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanego dalej „Instytutem”, podaje do wiadomości publicznej, w szczególności w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wykazy byłych funkcjonariuszy, obejmujące każdorazowo:

- 1) ostatnio używane imię (imiona) i nazwisko,

2) datę i miejsce urodzenia,
3) podstawowe dane o czasie i charakterze służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa, pełnionych w nich funkcjach oraz używanych wówczas nazwiskach i pseudonimach.

2. Jeżeli okoliczności określone w art. 12 zostały stwierdzone zaświadczeniem Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 13 ust. 1, o fakcie tym czyni się wzmiankę w obwieszczeniu

3. Przed podaniem do wiadomości publicznej Prezes Instytutu przedstawia wykaz, o którym mowa w ust. 1, szefom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego; każdy z nich może zgłosić sprzeciw wobec objęcia wykazem określonej osoby lub ujawnienia określonych okoliczności ze względu na bezpieczeństwo lub obronność państwa. W przypadku sprzeciwu Prezes Instytutu nie umieszcza nazwiska osoby w wykazie byłych funkcjonariuszy.

4. W obwieszczeniu nie umieszcza się danych osobowych i informacji dotyczących osób, o których mowa w art. 52b ustawy z dnia 18 grudnia 2007 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424). Osoby te składają oświadczenie szefowi właściwej służby; oznacza się je klauzulą „ściśle tajne”. Szef właściwej służby przesyła to oświadczenie do ministra właściwego do spraw wewnętrznych z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 4.

1. W razie potrzeby Prezes Instytutu dokonuje uzupełnienia danych lub sprostowania błędów zawartych w wykazie podanym do wiadomości publicznej na podstawie art. 3 ust. 1. Uzupełnienie lub sprostowanie podaje się do wiadomości publicznej w taki sam sposób, w jaki podany był wykaz.

2. Uzupełnienia lub sprostowania, o którym mowa w ust. 1, Prezes Instytutu dokonuje z urzędu lub na żądanie osoby objętej wykazem albo jej spadkobiercy. Rozpoznawanie sporów należy do właściwości sądów powszechnych.

Rozdział 3

Czasowe ograniczenie możliwości pełnienia przez byłych funkcjonariuszy funkcji publicznych

Art. 5.

1. W okresie 10 lat od wejścia w życie niniejszej ustawy zakazane jest pełnienie przez byłego funkcjonariusza funkcji publicznych wymienionych w ust. 2. zwanych dalej „funkcjami publicznymi”, z wyjątkiem funkcji pochodzących z wyborów powszechnych oraz pracy dziennikarza niepolegającej na pełnieniu funkcji redaktora naczelnego.

2. Osobami pełniącymi funkcje publiczne w rozumieniu ustawy są:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) poseł, senator, poseł do Parlamentu Europejskiego;
- 3) osoba zajmująca kierownicze stanowisko państwowe w rozumieniu ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101, z późn. zm.¹⁾);
- 4) członek Rady Polityki Pieniężnej;

- 5) członek Zarządu Narodowego Banku Polskiego;
- 6) członek Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej;
- 7) Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia i jego zastępcy;
- 8) Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i jego zastępcy;
- 9) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i jego zastępcy;
- 10) Przewodniczący, Zastępcy Przewodniczącego oraz członkowie Komisji Nadzoru Finansowego;
- 11) osoby wchodzące w skład służby zagranicznej w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.²⁾);
- 12) osoby powołane lub mianowane na podstawie przepisów innych ustaw na inne, niż wymienione w pkt 3-11 i 14, stanowiska przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm, Prezydium Sejmu, Senat, Prezydium Senatu, Sejm i Senat, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu lub Prezesa Rady Ministrów;
- 13) sędzia i prokurator;
- 14) kierownik powszechnej lub wojskowej jednostki organizacyjnej prokuratury;
- 15) radca i starszy radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa;
- 16) organ i członek organu jednostki samorządu terytorialnego, organu związku jednostek samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy;
- 17) rektor i prorektor publicznej szkoły wyższej, członek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Państwowej Komisji Akredytacyjnej i Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów;
- 18) członek rady nadzorczej, członek zarządu, dyrektor programu i jego zastępcy, wydawca lub autor audycji publicystycznej lub informacyjnej oraz dyrektor terenowego oddziału i agencji "Telewizji Polskiej - Spółka Akcyjna", "Polskiego Radia - Spółka Akcyjna", a także członek Zarządu, członek Rady Nadzorczej oraz członek Rady Programowej "Polskiej Agencji Prasowej - Spółka Akcyjna", dyrektor oddziału, dyrektor biura, redaktor naczelny "Polskiej Agencji Prasowej - Spółka Akcyjna" oraz członek rady nadzorczej, członek zarządu, dyrektor i jego zastępcy w spółce radiofonii regionalnej;
- 19) dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli oraz pracownicy Najwyższej Izby Kontroli nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne;
- 20) osoby zajmujące kierownicze stanowiska:
 - a) w urzędach organów władzy publicznej, w tym naczelnych i centralnych organach administracji państwowej: dyrektora departamentu lub jednostki równorzędnej, jego zastępcy oraz naczelnika wydziału lub jednostki równorzędnej,
 - b) w administracji rządowej w województwie: dyrektora i jego zastępcy, kierownika zespolonej służby, inspekcji lub straży i jego zastępcy, kierownika w organie administracji niezespolonej i jego zastępcy;
- 21) osoba zajmująca wysokie stanowisko państwowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1217 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 96), inne niż wymienione w pkt 3, 7, 11 i 24;
- 22) pracownicy Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego zajmujący stanowiska dyrektora pionu i jego zastępcy, dyrektora departamentu lub jednostki równorzędnej i jego zastępcy oraz naczelnika wydziału lub jednostki równorzędnej;
- 23) pracownicy Narodowego Banku Polskiego zajmujący stanowiska dyrektora departamentu lub jednostki równorzędnej, jego zastępcy oraz naczelnika wydziału lub

jednostki równorzędnej, jego zastępcy oraz doradcy prezesa, terenowego koordynatora inspekcji, głównego specjalisty kierującego zespołem, kierownika zespołu, kierownika sekcji i głównego specjalisty;

24) pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej;

25) członek Rady Narodowego Funduszu Zdrowia, dyrektor i zastępcy dyrektora oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia, dyrektor i zastępcy dyrektora departamentów (komórek równorzędnych) w centrali Narodowego Funduszu Zdrowia oraz główny księgowy Narodowego Funduszu Zdrowia;

26) dyrektor (kierownik) komórki organizacyjnej w centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, dyrektor oddziału w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i ich zastępcy;

27) dyrektor biura centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, dyrektor oddziału regionalnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i ich zastępcy;

28) skarbnik województwa, powiatu lub gminy oraz sekretarz powiatu lub gminy;

29) prezes, wiceprezes i członkowie samorządowych kolegiów odwoławczych;

30) pracownicy regionalnych izb obrachunkowych zajmujący stanowiska: prezesa, członka kolegium, naczelnika wydziału oraz inspektora do spraw kontroli;

31) Dyrektor Generalny Poczty Polskiej i jego zastępcy oraz członek Rady Poczty Polskiej;

32) członek zarządu, członek rady nadzorczej banku państwowego;

33) dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, jego zastępca oraz osoba zarządzająca przedsiębiorstwem na podstawie umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem państwowym;

34) osoba sprawująca zarząd w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego, której sprawowanie zarządu zlecono w oparciu o art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.⁴⁾);

35) członek zarządu, członek rady nadzorczej spółki handlowej z udziałem Skarbu Państwa, w której udział Skarbu Państwa przekracza 50 % kapitału zakładowego lub 50 % liczby akcji;

36) członek zarządu, członek rady nadzorczej w spółce handlowej z udziałem jednostki samorządu terytorialnego, w której udział jednostki samorządu terytorialnego przekracza 50 % kapitału zakładowego lub 50 % liczby akcji;

37) członek zarządu, członek rady nadzorczej spółki o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o szczególnych uprawnieniach Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w spółkach kapitałowych o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego (Dz. U. Nr 132, poz. 1108 i Nr 267, poz. 2258);

38) osoba będąca przedstawicielem Skarbu Państwa w radzie nadzorczej spółki handlowej innej niż wymieniona w pkt 39;

39) osoba będąca przedstawicielem jednostki samorządu terytorialnego w radzie nadzorczej spółki handlowej, innej niż wymieniona w pkt 40;

40) pracownicy nauki i szkolnictwa wyższego:

a) osoba zajmująca w publicznej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk lub w jednostkach badawczo-rozwojowych stanowisko kierownika lub zastępcy kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej, w szczególności dziekana albo prodziekana wydziału,

b) osoba zajmująca w publicznej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk lub w jednostkach badawczo-rozwojowych stanowisko dyrektora instytutu, wicedyrektora instytutu, kanclerza, kwestora, prezesa, wiceprezesa, sekretarza naukowego;

- 41) dyrektor szkoły publicznej;
- 42) adwokat, radca prawny, notariusz;
- 43) komornik;
- 44) audytor wewnętrzny w rozumieniu ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.⁵⁾).

Art. 6.

1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, zwany dalej „ministrem”, sprawuje kontrolę przestrzegania zakazu określonego w art. 5 oraz prowadzi ewidencję obwieszczeń, o których mowa ust. 3, i oświadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2.

2. W razie powzięcia wiadomości o dalszym pełnieniu funkcji publicznej przez byłego funkcjonariusza z naruszeniem art. 5 minister wszczyna postępowanie wyjaśniające, o czym zawiadamia zainteresowanego, wzywając go do złożenia wyjaśnień w terminie 14-dniowym. Do ustalenia stanu faktycznego oraz doręczeń stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego; w tym zakresie osobie, której dotyczy postępowanie wyjaśniające, przysługują prawa strony.

3. Jeżeli postępowanie wyjaśniające potwierdziło, że byłý funkcjonariusz nadal sprawuje funkcję publiczną wbrew art. 5, minister podaje ten fakt do wiadomości publicznej, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”; w obwieszczeniu podaje się imię (imiona) i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia oraz pełnioną funkcję, która jest objęta zakazem, a także stwierdza się, jaki skutek, wynikający z art. 7, wywiera obwieszczenie w stosunku do danej osoby.

4. Jeżeli okaże się, że do wydania obwieszczenia nie było podstaw albo że w treści obwieszczenia są błędy, minister dokonuje jego sprostowania. Sprostowanie podaje się do wiadomości publicznej w sposób określony w ust. 3.

5. Sprostowania, o którym mowa w ust. 4, minister dokonuje z urzędu lub na wniosek osoby, której dotyczy obwieszczenie, złożony w terminie 30 dni od dnia obwieszczenia. Odmowa uwzględnienia wniosku następuje w formie decyzji.

6. W obwieszczeniu nie umieszcza się danych osobowych i informacji dotyczących osób, o których mowa w art. 52b ustawy z dnia 18 grudnia 2007 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424)

7. Osoby, o których mowa w ust. 6 składają oświadczenie Szefowi właściwej służby.

8. Oświadczenie to oznacza się klauzulą "ściśle tajne".

9. Szef właściwej służby przesyła oświadczenie, o którym mowa do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 7.

Z dniem następującym po ogłoszeniu w „Monitorze Polskim” obwieszczenia na podstawie art. 6 ust. 3 albo po złożeniu oświadczenia na podstawie art. 22 ust. 2:

1) ustaje stosunek pracy lub inny stosunek prawny stanowiący podstawę zatrudnienia na danym stanowisku albo wykonywania innej, objętej zakazem określonym w art. 5, funkcji publicznej na rzecz osoby trzeciej;

2) ulega zawieszeniu samodzielne wykonywanie danej działalności lub danego zawodu do końca okresu, o którym mowa w art. 5.

Art. 8.

1. Sąd albo inny organ prowadzący na podstawie ustawy rejestr lub ewidencję (bez względu na nazwę) samodzielnego wykonywania działalności lub zawodu objętych zakazem określonym w art. 5 dokonuje z urzędu wpisu stwierdzającego określone w art. 7 skutki obwieszczenia albo oświadczenia.

2. W sprawach wpisu dokonywanego na podstawie ust. 1, a także w sprawach o uchylenie, zmianę lub sprostowania takiego wpisu postępowanie jest wolne od opłat.

Art. 9.

Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór obwieszczenia, o którym mowa w art. 6 ust. 3,
- 2) wzór oświadczenia, o którym mowa w art. 22 ust. 2,
- 3) sposób prowadzenia przez ministra ewidencji, o której mowa w art. 6 ust. 1,
- 4) wzór wpisu dokonywanego na podstawie art. 8 ust. 1

– uwzględniając potrzebę zapewnienia dostępu właściwych organów i uprawnionych osób do pełnych i aktualnych danych w tym zakresie, a także zróżnicowanie funkcji publicznych, których może dotyczyć obwieszczenie, oświadczenie albo wpis.

Rozdział 4

Świadczenia z tytułu służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa

Art. 10.

1. Ilekroć odrębne przepisy prawa uzależniają uprawnienie do świadczenia lub wysokość świadczenia przysługującego byłemu funkcjonariuszowi od stażu pracy albo służby lub od wysokości wynagrodzenia za pracę albo służbę, nie uwzględnia się służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1956.

2. Ilekroć odrębne przepisy prawa uzależniają uprawnienie do świadczenia lub wysokość świadczenia przysługującego funkcjonariuszowi od stażu pracy albo służby lub od wysokości wynagrodzenia za pracę albo służbę, okresy służby w tych organach przypadające od 1 stycznia 1957 r. do 30 czerwca 1989 r. traktuje się w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. nr 8 poz. 67 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004, Nr 8, poz. 66 z późn. zm.) jak okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

3. Do obliczenia emerytury nie stosuje się minimalnej 40-procentowej podstawy jej wymiaru, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby

Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 8 poz. 67 z późn. zm.) oraz art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r., Nr 8, poz. 66 z późn. zm.)

4. Do całości okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 8 poz. 67 z późn. zm.) oraz art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004, Nr 8, poz. 66 z późn. zm.).

5. Do okresu o którym mowa w ust. 4 nie stosuje się art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. nr 8 poz. 67 z późn. zm.) oraz art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r., Nr 8, poz. 66 z późn. zm.).

Art. 11.

Przepis art. 10 stosuje się odpowiednio przy ustalaniu podstawy wymiaru renty rodzinnej przysługującej po byłym funkcjonariuszu.

Rozdział 5

Postępowanie w przedmiocie przypadków szczególnych

Art. 12.

Przepisów art. 5, 10 i 11 nie stosuje się, jeżeli były funkcjonariusz w czasie pełnienia służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa podejmował z pobudek patriotycznych, w tajemnicy przed przełożonymi i narażając się na represje, działania wspierające niepodległościowe i demokratyczne aspiracje narodu, osłabiające skuteczność akcji tych organów przeciwko Kościołowi katolickiemu, innym niezależnym instytucjom lub osobom występującym na rzecz niepodległości Polski lub w obronie praw człowieka albo służące ujawnieniu tajnych celów i metod działania tych organów.

Art. 13.

1. Istnienie okoliczności określonych art. 12 w indywidualnym przypadku byłego funkcjonariusza stwierdza Prezes Rady Ministrów w formie zaświadczenia.

2. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek byłego funkcjonariusza albo osoby uprawnionej do renty rodzinnej po nim lub na wniosek jego spadkobiercy, który wykaże swój interes prawny. Wnioskodawca powinien uprawdopodobnić okoliczności faktyczne uzasadniające wydanie zaświadczenia i przedstawić odpowiednie dowody.

3. Jeżeli wniosek odpowiada wymaganiom określonym w ust. 2, Prezes Rady Ministrów zasięga opinii co do zasadności wniosku w trybie art. 15.

Art. 14.

1. Przy Prezesie Rady Ministrów tworzy się Komisję do Spraw Byłych Funkcjonariuszy Bezpieczeństwa, zwaną dalej „Komisją”, jako organ opiniodawczy w sprawach, o których mowa w art. 12.

2. W skład Komisji wchodzi 7 członków powoływanych i odwoływanych przez Prezesa Rady Ministrów, w tym:

- 1) 2 członków powoływanych spośród kandydatów przedstawionych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, spośród osób wyróżniających się autorytetem społecznym i wiedzą historyczną o działaniu komunistycznego aparatu bezpieczeństwa,
- 2) 3 członków powoływanych spośród kandydatów przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości, mających kwalifikacje wymagane do powołania na stanowisko sędziego albo prokuratora,
- 3) 2 członków powoływanych spośród kandydatów przedstawionych przez Prezesa Instytutu, wyróżniających się wiedzą historyczną o działaniu komunistycznego aparatu bezpieczeństwa.

3. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, sposób powoływania przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego Komisji, jej organizację wewnętrzną oraz sposób ustalania wynagrodzeń przysługujących członkom Komisji, uwzględniając potrzebę sprawnego działania Komisji i zasadę wynagrodzenia adekwatnego do wykonanej pracy.

Art. 15.

1. Komisja wydaje na piśmie opinię co do zasadności wniosku złożonego na podstawie art. 13 po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. W postępowaniu tym Komisji przysługują kompetencje organu administracji publicznej określone w Kodeksie postępowania administracyjnego.

2. Komisja uchwała opinię bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej 5 członków. Każdy przegłosowany członek Komisji może dołączyć do opinii pisemne zdanie odrębne.

3. Przed przekazaniem opinii Prezesowi Rady Ministrów należy umożliwić wnioskodawcy zapoznanie się z treścią opinii (w tym zdań odrębnych) i zgłoszenie do niej uwag na piśmie.

4. Prezes Rady Ministrów jest związany opinią Komisji, z tym że może jeden raz żądać ponownego rozpatrzenia przez nią sprawy, wskazując okoliczności wymagające dodatkowego wyjaśnienia.

Art. 16.

Do zaświadczenia, o którym mowa w art. 13 ust. 1, stosuje się o przepisy o zaświadczeniach wydawanych przez organy administracji publicznej, z tym że:

- 1) postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia jest ostateczne,
- 2) załącznikiem do uzasadnienia takiego postanowienia jest ostateczna opinia Komisji,
- 3) termin do zaskarżenia takiego postanowienia do sądu administracyjnego wynosi 60 dni,

- 4) jeżeli wydano postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia z powodu negatywnej opinii Komisji, dotychczasowy wnioskodawca albo inna osoba uprawniona do złożenia wniosku może złożyć nowy wniosek o wydanie zaświadczenia w sprawie tego samego byłego funkcjonariusza, jeżeli wskaże fakty lub dowody, które nie były brane pod uwagę w poprzednim postępowaniu.

Art. 17.

1. Zaświadczenie wydane na podstawie art. 13 ust. 1 jest jedynym dowodem w sprawach, w których stosuje się art. 12, co do okoliczności określonych w tym przepisie, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W sprawie, o której mowa w ust. 1, sąd może ustalić istnienie okoliczności określonych w art. 12 za pomocą innych dowodów niż zaświadczenie Prezesa Rady Ministrów, jeżeli zostanie wykazane, że przynajmniej jedna z osób uprawnionych do wystąpienia z wnioskiem o wydanie zaświadczenia wyczerpała drogę określoną w art. 13 i 15. W takim wypadku, jeżeli zachodzi potrzeba ustalenia okoliczności określonych w art. 12, postępowanie sądowe toczy się z udziałem prokuratora. Orzeczenie oparte na ustaleniach faktycznych odmiennych od opinii Komisji sąd uzasadnia z urzędu.

Rozdział 6 Przepis karny

Art. 18.

1. Kto pełni funkcję publiczną wbrew zakazowi określonymu w art. 5, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
2. Orzekanie następuje w trybie przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 7 Zmiany w obowiązujących przepisach

Art. 19.

W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r., Nr 8, poz. 66 z późn. zm) w art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. 1. Jako równorzędne ze służbą wojskową w Wojsku Polskim traktuje się:

- 1) przypadające w czasie od dnia 1 września 1939 r. okresy:
 - a) działalności w ruchu oporu, z wyłączeniem tajnego nauczania,
 - b) służby w armiach sojusznicznych,
 - c) pobytu w niewoli lub w obozach dla internowanych żołnierzy;
- 2) okresy służby uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury policyjnej, z zastrzeżeniem ust. 2 pkt. 1.

2. Nie traktuje się jako służby w Wojsku Polskim:

- 1) służby zawodowej w organach, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu

pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr..., poz.), z wyjątkiem zasadniczej służby wojskowej;

2) służby w latach 1944 – 1956 w sądownictwie wojskowym i w prokuraturze wojskowej, jeżeli emerytowi udowodniono w trybie postępowania karnego lub dyscyplinarnego stosowanie represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Polski.

Art. 20.

W ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 8, poz. 67 z późn. zm.) w art. 13 wprowadza się następujące zmiany:

1) w ust1. pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) okresy służby w charakterze funkcjonariusza Policji,”;

2) ust 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nie traktuje się jako służby w Wojsku Polskim służby w organach, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr..., poz.).”.

Art. 21.

W ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. ...) po art. 21h dodaje się art. 21i w brzmieniu:

„Art. 21i. Przepisy art. 21e i 21h nie uchybiają zakazowi pełnienia funkcji publicznych określonego w ustawie z dnia ... 2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U nr ..., poz. ...).

Rozdział 5

Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 22.

1. Zakaz określony w art. 5 nie dotyczy:

1) byłych funkcjonariuszy w zakresie sprawowania urzędu sędziego albo pełnienia funkcji, dla której Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje określoną

kadencję, jeżeli sprawowanie tego urzędu albo pełnienie tej funkcji rozpoczęło się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;

2) osób, o których mowa w art. 7a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 425 z późn. zm.), z wyłączeniem funkcji określonych w ust. 2 pkt 21 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 561).”.

2. Były funkcjonariusz, który w dniu wejścia niniejszej ustawy w życie pełni funkcję publiczną objętą zakazem określonym w art. 5, w ciągu 30 dni od wejścia w życie ustawy składa organowi, który go powołał lub mianował na stanowisko, pracodawcy lub sądowi albo innemu organowi prowadzącemu na podstawie ustawy rejestr lub ewidencję (bez względu na nazwę) samodzielnego wykonywania działalności lub zawodu objętych zakazem, pisemne oświadczenie – według wzoru określonego w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 9 – o zaprzestaniu pełnienia danej funkcji publicznej, chyba że wcześniej doszło do zaprzestania pełnienia tej funkcji w innym trybie. Jeżeli z okoliczności wynika, że oświadczenie może być złożone dwóm lub kilku podmiotom, składa się je wszystkim tym podmiotom. Skutki oświadczenia określa art. 7.

3. Podmiot, któremu zostało złożone oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie przekazuje jego odpis ministrowi.

4. Jeżeli były funkcjonariusz, na którym w myśl ust. 2 spoczywa obowiązek złożenia oświadczenia o zaprzestaniu pełnienia danej funkcji, w terminie określonym w tym ustępie wystąpił o wydanie zaświadczenia, o którym mowa w art. 13 ust. 1, niezwłocznie zawiadamia on o tym fakcie właściwy podmiot, któremu jest obowiązany złożyć oświadczenie, a także ministra. W takim wypadku bieg terminu określonego w ust. 2 ulega przerwaniu, a termin ten biegnie na nowo od chwili doręczenia zainteresowanemu postanowienia o odmowie wydania zaświadczenia.

Art. 23.

1. Wysokość emerytur i rent przysługujących byłym funkcjonariuszom oraz rent rodzinnych przysługujących po byłych funkcjonariuszach, jeżeli prawo do świadczenia zostało ustalone przed wejściem w życie niniejszej ustawy, ustala się od tego dnia ponownie z uwzględnieniem art. 10 i 11, jednak w kwocie nie mniejszej od kwoty najniższej emerytury lub renty przysługującej na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Organ emerytalny właściwy w sprawie emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1, wydaje z urzędu decyzję ustalającą wysokość tego świadczenia od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Jeżeli osoba uprawniona wykaże, że wystąpiła o wydanie zaświadczenia, o którym mowa w art. 13 ust. 1, postępowanie w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury lub renty zawiesza się do czasu wydania zaświadczenia albo postanowienia o odmowie wydania zaświadczenia.

4. Jeżeli wysokość świadczenia ustalona w myśl ust. 1 jest niższa od dotychczasowej, nadpłata za okres od wejścia w życie niniejszej ustawy podlega potrąceniu na zasadach

i w trybie określonych w odrębnych przepisach, regulujących potrącanie nienależnie pobranych emerytur i rent.

Art. 24.

Prawo do przysługujących byłym funkcjonariuszom świadczeń niewymienionych w art. 23 ust. 1, które zostało ustalone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, oraz wysokość tych świadczeń ustala się od tego dnia ponownie, z uwzględnieniem art. 10, w trybie określonym przez przepisy regulujące te świadczenia. Przepis art. 23 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 25.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2008 r., z wyjątkiem art. 14, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2008 r.

UZASADNIENIE

Zawarte w preambule projektowanej ustawy historyczne i etyczne oceny roli tajnych organów bezpieczeństwa państwa okresu stalinowskiego oraz charakteru służby w tych organach w latach 1944–1956, a następnie w okresie po 1956 r. aż do roku czerwca 1989 r. odpowiadają przekonaniom wszystkich głównych sił demokratycznych w Polsce i liczących się niekomunistycznych środowisk opiniotwórczych w Polsce oraz znajdują potwierdzenie w preambule i art. 13 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Przez minione lata brak było jednak woli politycznej wyciągnięcia z tych ocen konsekwencji w odniesieniu do statusu prawnego osób, które służyły w komunistycznym aparacie bezpieczeństwa. Za zapisanym w preambule Konstytucji sformułowaniem „pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane” nie poszły wystarczające działania ustawodawcze w kierunku ustanowienia sprawiedliwości, gdy chodzi o status tych osób. Polska pozostaje pod tym względem w tyle za wieloma krajami postkomunistycznymi.

Lustracja i coraz powszechniejszy dostęp do dokumentów komunistycznych organów bezpieczeństwa ujawniły ogrom zła, jakiego sprawcami były te organy. Tymczasem konsekwencje społeczne procesu ujawniania prawdy ponoszą głównie byli tajni współpracownicy. Ci natomiast, których rola była poważniejsza – funkcjonariusze – pozostają w cieniu, ciesząc się nadal znacznymi wpływami w życiu publicznym i gospodarce, a także przywilejami materialnymi z tytułu służby w tajnych służbach państwowych, honorowanymi przez dotychczasowe ustawodawstwo bez względu na to, czy chodzi o służbę dla wolnej Rzeczypospolitej, czy o służbę dla totalitarnej władzy.

Projektowana ustawa ma na celu ustanowienie elementarnej sprawiedliwości w traktowaniu przez system prawny wolnej Rzeczypospolitej przypadków byłej służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa.

Obejmuje ona przypadki byłych funkcjonariuszy organów wskazanych w art. 2, to jest funkcjonariuszy organów, które były bezpośrednim narzędziem realizacji totalitarnych i antyniepodległościowych celów władzy komunistycznej, działały głównie w sposób tajny, stosowały środki przymusu bezpośredniego i praktycznie pozostawały poza jakąkolwiek kontrolą legalności działania, natomiast były poddane kontroli czynnika partyjnego. Osoby werbowane do służby w tych organach były starannie selekcjonowane według kryteriów polityczno-partyjnych, obejmujących utożsamianie się z ideologią komunistyczną oraz negatywny stosunek do wartości demokratycznych, niepodległościowych i religijnych.

Ustawa dotyczy trzech dziedzin regulacji prawnej.

Po pierwsze, w zasadzie wszystkie przypadki służby powinny być podane do wiadomości publicznej na podstawie archiwów Instytutu Pamięi Narodowej (art. 3 ust. 1 i 2). Prawo do wiedzy o tych sprawach jest istotnym aspektem konstytucyjnego prawa obywateli do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne (art. 61 Konstytucji RP). Ujawnienie, o którym mowa, sprzyjać będzie także sprawnemu stosowaniu innych instytucji prawnych określonych w projektowanej ustawie. Wyjątkowo muszą być traktowane

sytuacje, gdy ujawnieniu sprzeciwia się aktualny interes demokratycznego państwa (art. 3 ust. 3 i 4).

Po drugie, byli funkcjonariusze będą czasowo – przez okres 10 lat – pozbawieni możliwości pełnienia różnorodnych funkcji publicznych objętych lustracją, z wyjątkiem funkcji pochodzących z wyborów bezpośrednich (art. 5). Jeśli chodzi o ten wyjątek, to zasada demokracji pozwala zakładać, że w indywidualnych przypadkach sami wyborcy – o ile będą posiadać dostateczną wiedzę o przeszłości kandydata – zdecydują, czy powierzyć byłemu funkcjonariuszowi swój mandat.

Zakaz pełnienia funkcji, o którym mowa, nie powoduje ex lege nieważności zatrudnienia czy wykonywania innej działalności wbrew temu zakazowi, natomiast jego złamanie będzie uruchamiać działania kontrolno-korekcyjne ministra właściwego do spraw administracji publicznej (art. 6 i 7) oraz zastosowanie umiarkowanej sankcji karnej (art. 18). Przypadków „zastanych” w chwili wejścia ustawy w życie dotyczy dodatkowo art. 22 jako przepis dostosowujący: zainteresowana osoba powinna w ciągu miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy wycofać się z pełnienia danej funkcji publicznej, składając odpowiednie oświadczenie. Przepisy art. 8 i 9 dotyczą spraw ewidencyjno-porządkowych związanych ze stosowaniem zakazu określonego w art. 5.

Po trzecie, awanse osiągnięte w ramach komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa nie mogą być tytułem do jakichkolwiek szczególnych świadczeń pobieranych na podstawie ustaw wolnej Rzeczypospolitej. To, że ktoś miał dłuższy staż służby w tych organach, zajmował w nich wysokie i coraz wyższe stanowiska – i z tego tytułu pobierał wysokie wynagrodzenie – świadczy raczej o tym, że był bardziej niż inni funkcjonariusze gorliwy w utrwalaniu totalitaryzmu i tłumieniu niepodległościowych i demokratycznych aspiracji narodu, a nie o tym, że wykonywał pracę społecznie użyteczną, która miałaby być premiowana przez wolną Polskę. Ta oczywista konstatacja uzasadnia przyjęcie zasady, że służbę w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa traktuje się – w szczególności na gruncie przepisów płacowych i emerytalno-rentowych – jako służbę na stanowisku odpowiadającym najniższemu szeregowaniu, bez uwzględnienia zwiększeń z tytułu długości służby czy jakichkolwiek szczególnych „zasług”. Dotyczy to służby w okresie od 1 stycznia 1957 r. do 30 czerwca 1989 r., czyli służby przypadającej (przy zastosowaniu „zaokrąglonych” cezur czasowych, dopuszczonych przez orzecznictwo TK) w okresie dominacji w państwie partii komunistycznej, ale już po przewyciężeniu drastycznych cech reżimu stalinowsko-bierutowskiego. Służba w zbrodniczym aparacie bezpieczeństwa w latach 1944–1956 nie zasługuje natomiast na jakiegokolwiek uwzględnianie na gruncie przepisów regulujących świadczenia pobierane w wolnej Rzeczypospolitej.

Powyższa zasada (art. 10 i 11) dotyczy zarówno nowo przyznawanych świadczeń, jak i świadczeń, do których prawo zostało ustalone przed wejściem ustawy w życie. Przeliczenie ostatnio wymienionych świadczeń, z uwzględnieniem omawianej zasady, uregulowane jest w art. 23 i art. 24 jako przepisach dostosowujących.

Omówione wyżej rozwiązania prawne mają na celu ustanowienie elementarnej sprawiedliwości w zakresie dostępu do funkcji publicznych (ograniczenie wpływów, jakie w życiu publicznym wolnej RP mają byli funkcjonariusze z racji ich znaczenia w PRL) oraz w zakresie podziału dóbr materialnych w demokratycznym społeczeństwie

(zniesienie przywilejów płacowych i emerytalno-rentowych wynikających z faktu wysokich uposażeń, jakie państwo komunistyczne zapewniało funkcjonariuszom aparatu bezpieczeństwa, zwłaszcza tym, którzy wykazywali się gorliwością i dyspozycyjnością). Rozwiązania te nie mają charakteru represyjnego (z wyjątkiem umiarkowanej sankcji karnej za naruszenie zakazu pełnienia funkcji publicznych), nie ustanawiają odpowiedzialności za czyny karalne popełnione w okresie PRL ani nie zastępują takiej odpowiedzialności.

Wychodząc z założenia, że indywidualnego potraktowania wymagają szczególne przypadki tych nielicznych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa, którzy potrafili przeciwstawić się wymaganiom stawianym im przez totalitarną ideologię i politycznych dysponentów, w rozdziale 5 (art. 12–17) proponuje się szczególne unormowania dotyczące takich przypadków. Ograniczenia wynikające z ustawy nie dotyczyłyby mianowicie byłych funkcjonariuszy, którzy w czasie pełnienia służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa podejmowali z pobudek patriotycznych, w tajemnicy przed przełożonymi i narażając się na represje, działania wspierające niepodległościowe i demokratyczne aspiracje narodu, osłabiające skuteczność akcji tych organów przeciwko Kościołowi katolickiemu, innym niezależnym instytucjom lub osobom występującym na rzecz niepodległości Polski lub w obronie praw człowieka albo służące ujawnieniu tajnych celów i metod działania tych organów. Istnienie takich okoliczności w danym indywidualnym przypadku stwierdzałby, w drodze zaświadczenia (z prawem zaskarżenia odmowy do sądu administracyjnego) Prezes Rady Ministrów w oparciu o zaświadczenie wydane przez komisję złożoną z siedmiu ekspertów, po przeprowadzeniu szczegółowego postępowania dowodowego. Zaświadczenie takie będzie wymaganym dowodem istnienia okoliczności uzasadniających wyłączenie ograniczeń wynikających z ustawy, z tym że po bezskutecznym wyczerpaniu przez zainteresowanych procedury „zaświadczeniowej” sąd będzie mógł dopuszczać także inne dowody.

Ustawa w żaden sposób nie deprecjonuje służby dla wolnej Polski pełnionej przez byłych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa po roku 1989 w Policji lub formacjach specjalnych Rzeczypospolitej. Ich staż i zarobki w tym okresie będą korzystnie uwzględniane bez żadnych ograniczeń (art. 10 interpretowany a contrario). Zarazem ci z byłych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa, którzy w dniu wejścia projektowanej ustawy w życie pełnią odpowiedzialną służbę dla Rzeczypospolitej, z której podjęciem wiązała się pozytywna ocena postawy patriotycznej i obywatelskiej, będą tę służbę bez przeszkód pełnić nadal (art. 22 ust. 1 pkt 2).

We wszystkich przypadkach indywidualnego stosowania przepisów projektowanej ustawy do byłych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa zapewnione jest prawo osoby zainteresowanej do uczciwej i jawnej procedury, w tym jej prawo do sądu. Ponadto z odrębnych przepisów wynika odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa w razie ewentualnego naruszenia przepisów ustawy przez organy powołane do jej stosowania. Byłym funkcjonariuszom gwarantuje się zatem wszystkie standardy państwa prawnego, o jakich osoby poddane ich działaniom w okresie rządów PZPR mogły tylko marzyć.

Trudne do dokładnego oszacowania są wydatki związane z realizacją projektowanej ustawy w najbliższych latach. Wydatki te dotyczyć będą głównie

podawania do wiadomości publicznej danych określonych w art. 3 ust. 1 przez Prezesa IPN, kontroli przestrzegania przez byłych funkcjonariuszy zakazu pełnienia funkcji publicznych, sprawowanej przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej na podstawie art. 6, funkcjonowania komisji utworzonej na podstawie art. 14 oraz weryfikacji „starych” świadczeń w trybie art. 23 i 24. Wydatki te zostaną jednak z nadwyżką zrównoważone przez oszczędności wynikające ze stosowania zasad określonych w art. 10 i 11.

Projekt reguluje materie nieobjęte prawem Unii Europejskiej.

**Założenia do projektów podstawowych aktów wykonawczych
do projektu ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o
byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa,
czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz
pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych:**

1) na podstawie art. 9 pkt. 1

**Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia2007 r.
w sprawie wzoru obwieszczenia
ministra spraw wewnętrznych i administracji w razie sprawowania przez
byłego funkcjonariusza komunistycznego aparatu bezpieczeństwa funkcji
publicznej wbrew zakazowi wynikającemu z ustawy**

(założenia)

Na podstawie art. 9 pkt 1. ustawy z dnia 2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.) zarządza się, co następuje:

1. Projekt rozporządzenia przygotowuje minister właściwy do spraw administracji publicznej.
2. Jedno obwieszczenie będzie dotyczyć tylko jednego przypadku nielegalnego pełnienia funkcji publicznej.
3. Struktura i treść obwieszczenia są ściśle zdeterminowane przez art. 6 ust. 3 w związku z art. 7 ustawy.

Na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy podaje się do wiadomości publicznej, że
(imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia)
pełni funkcję (określenie tej funkcji w sposób
umożliwiający jej jednoznaczną identyfikację) wbrew zakazowi wynikającemu z art. 5 ww.
ustawy.

Drugie zdanie może wystąpić w jednym z następujących wariantów:

- a) Na mocy art. 7 pkt 1 ww. ustawy z dniem następującym po dniu ogłoszenia niniejszego obwieszczenia w „Monitorze Polskim” ustaje stosunek pracy stanowiący podstawę pełnienia powyższej funkcji przez (imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia).
- b) Na mocy art. 7 pkt 1 z dniem następującym po dniu ogłoszenia niniejszego obwieszczenia w „Monitorze Polskim” ustaje stosunek prawny wynikający z (umowy lub aktu urzędowego będącego źródłem powstania danego

stosunku prawnego), stanowiący podstawę pełnienia powyższej funkcji przez (imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia).

- c) Na mocy art. 7 pkt 2 z dniem następującym po dniu ogłoszenia niniejszego obwieszczenia w „Monitorze Polskim” ulega zawieszeniu samodzielne wykonywanie powyższej działalności przez (imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia) do końca okresu, o którym mowa w art. 5 ustawy.
- d) Na mocy art. 7 pkt 1 z dniem następującym po dniu ogłoszenia niniejszego obwieszczenia w „Monitorze Polskim” ulega zawieszeniu samodzielne wykonywanie zawodu (nazwa zawodu) przez (imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia) do końca okresu, o którym mowa w art. 5 ustawy.

3. Jeżeli postępowanie wyjaśniające potwierdziło, że były funkcjonariusz nadal sprawuje funkcję publiczną wbrew art. 5, minister podaje ten fakt do wiadomości publicznej, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”; w obwieszczeniu podaje się imię (imiona) i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia oraz pełnioną funkcję, która jest objęta zakazem, a także stwierdza się, jaki skutek, wynikający z art. 7, wywiera obwieszczenie w stosunku do danej osoby.

2) na podstawie art. 9 pkt 2.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia2007 r.

w sprawie wzoru oświadczenia o zaprzestaniu pełnienia funkcji publicznej przez byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa

Na podstawie art. 9 pkt 2. ustawy z dnia 2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.) zarządza się, co następuje:

§ 1. rozporządzenie określa wzór oświadczenia o zaprzestaniu pełnienia danej funkcji publicznej składanego przez byłego funkcjonariusza, który w dniu wejścia niniejszej ustawy w życie pełni funkcję publiczną objętą zakazem określonym w art. 5, w ciągu 30 dni od wejścia w życie ustawy składa organowi, który go powołał lub mianował na stanowisko, pracodawcy lub sądowi albo innemu organowi prowadzącemu na podstawie ustawy rejestr lub ewidencję (bez względu na nazwę) samodzielnego wykonywania działalności lub zawodu objętych zakazem.

§ 2. wzór oświadczenia stanowi załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

.....dnia200..r.

OŚWIADCZENIE

Ja... (imię i nazwisko)..... ur., zamieszkały w....., legitymujący się(dokument tożsamości) nr i seria..... na podstawie art. 22 ust 2 ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.) oświadczam, że zaprzestaję pełnienia funkcji publicznej(nazwa funkcji i miejsce jej pełnienia)..... z dniem

.....
własnoręczny podpis

3) na podstawie art. 9 pkt 3.

**Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia2007 r.**

**w sprawie prowadzenia ewidencji obwieszczeń i oświadczeń o zaprzestaniu
pełnienia funkcji publicznej przez byłych funkcjonariuszach
komunistycznego aparatu bezpieczeństwa**

Na podstawie art. 9 pkt 3. ustawy z dnia 2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej zwany dalej „ministrem”, w ramach kontroli przestrzegania zakazu określonego w art. 5 ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.) prowadzi ewidencję obwieszczeń, o których mowa ust. 3, i oświadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2.

§ 2. Ewidencja prowadzona jest w dwóch częściach odpowiadających kolejno: A – wykaz obwieszczeń publikowanych w dzienniku urzędowym w sprawie wykazu osób sprawujących funkcje publiczne wbrew zakazowi określonemu w art. 5. ustawy z dnia2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych, oraz B - wykaz oświadczeń o zaprzestaniu pełnienia funkcji publicznej.

§ 3. ewidencja prowadzona jest w formie dokumentacji papierowej i jednocześnie w formie elektronicznej.

§ 4 do ewidencji przenoszone są odpowiednio dane osobowe oraz pozostałe informacje z obwieszczeń i odpowiednie dane z oświadczeń o których mowa w § 2.

§ 5. dane zawarte w ewidencji przechowywane są przez okres 10 lat, licząc od dnia dokonania wzmianki w ewidencji.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

4) na podstawie art. 9 pkt 4

(Założenia)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia2007 r.

w sprawie wzoru wpisów do rejestrów i ewidencji

(Założenia)

1. Rada Ministrów wyda rozporządzenie na podstawie art. 9 pkt 4 ustawy z dnia2007 r. o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (Dz. U. Nr, poz.). Projekt rozporządzenia powinien przygotować Minister Sprawiedliwości we współpracy z ministrami właściwymi ds. administracji publicznej, ds. gospodarki oraz ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
2. Rozporządzenie ureguje osobno wzory dla każdego z rejestrów, w których ujawniane są funkcje objęte zakazem.
3. Rozporządzenie określi wzór wpisu dokonywanego na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy, uwzględniając potrzebę zapewnienia dostępu właściwych organów i uprawnionych osób do pełnych i aktualnych danych w tym zakresie, a także zróżnicowanie funkcji publicznych, których może dotyczyć obwieszczenie, oświadczenie albo wpis.
4. Wpis będzie zawierał:
 - określenie rejestru lub ewidencji do której się odnosi;
 - dane osoby której wpis dotyczy;
 - podstawę prawną dokonania wpisu;
 - datę ogłoszenia w „Monitorze Polskim” obwieszczenia powstałego na podstawie art. 6 ust. 3 albo datę złożenia oświadczenia na podstawie art. 22 ust. 2;
 - określenie skutku prawnego jakie rodzi za sobą dokonanie wpisu.
5. wprowadzi czternastodniowy okres wejścia w życie.

5) na podstawie art. 14 ust 3.

(Założenia)

**Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów
z dnia2007 r.****w sprawie sposobu powoływania przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego
Komisji do Spraw Byłych Funkcjonariuszy Bezpieczeństwa, jej organizacji wewnętrznej
oraz sposobu ustalania wynagrodzeń przysługujących jej członkom**

(założenia)

1. Prezesa Rady Ministrów wyda rozporządzenie na podstawie art. 14 ust 3 ustawy. Projekt przygotowuje Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
2. Przewodniczącego powołuje na okres 1 roku Prezes Rady Ministrów spośród członków Komisji.
3. Wiceprzewodniczącego powołuje Prezes Rady Ministrów na okres jednego roku na wniosek przewodniczącego.
4. Obsługę prac Komisji zapewnia sekretariat działający w ramach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
5. Przewodniczący Komisji organizuje jej prace, zwołuje jej posiedzenia i przewodniczy im, czuwa nad właściwą pracą sekretariatu oraz nad prowadzeniem dokumentacji prac komisji i załatwianiem spraw należących do właściwości Komisji zgodnie z obowiązującymi przepisami.
6. Wiceprzewodniczący wykonuje czynności przewodniczącego powierzone mu przez tegoż.
7. Z posiedzeń Komisji sporządza się protokół, który podpisuje osoba prowadząca posiedzenie oraz protokolant. Protokolanta wyznacza przewodniczący; protokolantem może być członek Komisji lub osoba zatrudniona w KPRM.
8. Komisja wszczyna działania zmierzające do wydania opinii po udostępnieniu jej akt sprawy przez Prezesa rady Ministrów. Przed przekazaniem opinii Komisji Prezesowi Rady Ministrów akta te są w dyspozycji Komisji.
9. Tekst opinii rady wydanej na podstawie ustawy podpisują wszyscy członkowie Komisji biorący udział w jej uchwaleniu. Przy podpisie członka zgłaszającego zdanie odrębne czyni się wzmiankę o tym fakcie. Zdanie odrębne dołącza się do opinii.
10. Przewodniczący Rady bez zbędnej zwłoki przekazuje Prezesowi Rady Ministrów opinię Rady wraz z aktami sprawy.
11. Członkowie Komisji mają prawo do ryczałtowego wynagrodzenia za udział w posiedzeniach Komisji i pracach związanych z przygotowaniem posiedzenia lub wykonaniem uchwał Komisji. Za każdy dzień udziału, potwierdzone przez przewodniczącego na podstawie listy obecności, członkowi przysługuje wynagrodzenie równe jednej piętnastej średniego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.
12. Ponadto przewodniczący otrzymuje stałe wynagrodzenie z tytułu pełnienia tej funkcji w wysokości połowy średniego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, a wiceprzewodniczącemu – w wysokości 1/3.

Warszawa, 21 grudnia 2007 r.

BAS-WAEM-533/07

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa państwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Arkadiusz Mularczyk)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2002 r. Nr 23, poz. 398, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Przedstawiony projekt ustawy określa zasady: podania do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa, czasowego ograniczenia możliwości pełnienia przez nich funkcji publicznych (z wyłączeniem m.in. funkcji pochodzących z wyborów powszechnych) oraz ograniczenia przysługujących im świadczeń. Projekt zawiera m.in. definicję „komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa”, określenie przypadków szczególnego traktowania niektórych byłych funkcjonariuszy, przepis przewidujący odpowiedzialność karną w przypadku pełnienia funkcji publicznej wbrew zakazowi określonemu w ustawie.

Projekt przewiduje zmiany ustaw: z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66, ze zmianami), z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, ze zmianami), z dnia 18 października

2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425).

Projekt zawiera błędy legislacyjne: niewłaściwe odesłania w art. 5 ust. 2 punkty 38 i 39, niezrozumiałe odesłanie w art. 22 ust. 1 pkt 2: „ust. 2 pkt 21”.

Proponowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 października 2008 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Regulacje zaproponowane w projekcie wymagają oceny z punktu widzenia zgodności z prawem Unii Europejskiej w następujących aspektach: (1) ochrony danych osobowych, (2) zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego.

Ad. 1. Aktem prawnym Unii Europejskiej regulującym zasady postępowania z danymi osobowymi jest dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. WE L 281 z 23.11.1995 r., str. 31, ze zmianami; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, str. 355). Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane chronić podstawowe prawa i wolności osób fizycznych, w szczególności ich prawo do prywatności w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych.

Ad. 2. W odniesieniu do relacji między proponowanymi regulacjami a zasadą poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności należy wskazać, że zgodnie z art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) Unia opiera się na zasadach wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, które są wspólne dla państw członkowskich. Unia szanuje prawa podstawowe zagwarantowane w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie 4 listopada 1950 roku¹, oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, jako zasady ogólne prawa wspólnotowego (art. 6 ust. 2 TUE). Prawa człowieka i podstawowe wolności zostały określone także w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, proklamowanej w Nicei w dniu 7 grudnia 2000 r. (Dz. Urz. WE C 364 z 18 grudnia 2000 r. str. 1). Dokument ten nie stanowi samodzielnego, wiążącego źródła prawa w Unii Europejskiej.

Jednocześnie należy stwierdzić, że zgodnie z postanowieniami wprowadzonymi do TUE na mocy Traktatu z Amsterdamu i Traktatu z Nicei, działania państw członkowskich mogą być przedmiotem oceny politycznej, w kontekście zasad wymienionych w art. 6 ust. 1 TUE, dokonywanej przez Radę Unii Europejskiej i Parlament Europejski w trybie art. 7 TUE. W przypadku

¹ Polska ratyfikowała Europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w dniu 19 stycznia 1993 r. Tekst konwencji został opublikowany w Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zmianami.

stwierdzenia w ramach tej procedury wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia tych zasad w jednym z państw członkowskich, Rada może skierować do tego państwa stosowne zalecenia. W przypadku zaś stwierdzenia poważnego i stałego naruszenia tych zasad, Rada może zdecydować o zawieszeniu niektórych praw tego państwa wynikających ze stosowania Traktatu, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu tego państwa w Radzie. Analogiczny przepis zawiera także Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) w art. 309.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

1) Biorąc pod uwagę treść zaproponowanej regulacji można by rozważać zgodność projektu z dyrektywą 95/46/WE dotyczącą ochrony danych osobowych. Projekt w art. 3 zakłada podanie do wiadomości publicznej wykazów byłych funkcjonariuszy. Wykazy te mają obejmować: imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia oraz podstawowe dane o czasie i charakterze służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa, pełnionych w nich funkcjach oraz używanych wówczas nazwiskach i pseudonimach. Przepis dotyczy więc przetwarzania danych osobowych. Art. 2 dyrektywy definiuje przetwarzanie danych jako każdą operację lub zestaw operacji dokonywanych na danych osobowych, jak np. gromadzenie, rejestracja, porządkowanie, przechowywanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez transmisję, rozpowszechnianie lub udostępnianie w inny sposób. Jednak art. 3 dyrektywy stanowi, że nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności wykraczającej poza zakres prawa wspólnotowego, a w żadnym razie do działalności na rzecz bezpieczeństwa publicznego, obronności, bezpieczeństwa państwa oraz działalności państwa w obszarach prawa karnego. W omawianym przypadku dyrektywa nie ma zastosowania.

2) Proponowane regulacje spowodują ograniczenie dotychczasowych uprawnień byłych funkcjonariuszy komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa. Uprawnienia te są dwojakiego rodzaju: a) czasowy zakaz pełnienia funkcji publicznych, b) ograniczenie świadczeń przysługujących byłym funkcjonariuszom i członkom ich rodzin. Ograniczenie uprawnień może być rozpatrywane w kontekście ograniczenia praw podstawowych.

Kwestia celu i zakresu proponowanych zmian może być analizowana w kontekście zarówno postanowień Konstytucji RP, jak i aktów prawa międzynarodowego, dotyczących praw i wolności osoby oraz zasad demokratycznego państwa prawnego. Analiza taka wychodzi poza ramy niniejszej opinii. W kontekście wskazanego problemu przedstawić jednak należy relacje między prawem krajowym a prawem UE.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, prawa podstawowe muszą być przestrzegane przez państwa

członkowskie podczas wprowadzania w życie i stosowania postanowień prawa wspólnotowego². Trybunał Sprawiedliwości nie jest jednak uprawniony do badania zgodności prawa krajowego państw członkowskich z prawami podstawowymi bez związku z prawem wspólnotowym³. Kompetencję w tym przypadku posiada Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Przyjęcie proponowanej ustawy nie będzie stanowiło wykonania prawa UE, a działania państwa podejmowane na jej podstawie nie będą aktem stosowania prawa UE. Działania te nie będą podlegały – także z punktu widzenia zasady poszanowania praw podstawowych – kontroli sądowej sprawowanej przez Trybunał Sprawiedliwości.

Jednocześnie należy zauważyć, że jeśli przyjęcie projektu i wykonywanie nowych przepisów prowadziłyby, w ocenie instytucji UE, do poważnego i stałego naruszenia zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, instytucje te mogłyby podjąć działania, mające charakter sankcji politycznych. Stosownie do art. 7 TUE i art. 309 TWE Rada UE mogłaby więc zdecydować o zawieszeniu niektórych praw Polski wynikających ze stosowania TUE lub TWE, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu naszego państwa w Radzie.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa państwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Sporządził: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory Bazy REX: emerytury i renty, funkcjonariusz publiczny, ochrona danych osobowych, organy bezpieczeństwa, prawa człowieka, projekt ustawy, Unia Europejska

² Wyrok Trybunału z 24 marca 1994 r. w sprawie *Bostock*, C-2/92, ECR 1994, str. I-955, pkt 16, oraz wyrok Trybunału z 27 czerwca 2006 r. w sprawie *Parlament Europejski przeciwko Radzie UE*, C-540/03, Zbiory orzecznictwa TE 2006, str. I-5769, pkt 105.

³ Wyrok Trybunału z 29 maja 1997 r. w sprawie *Kremzow przeciwko Republice Austrii*, C-299/95, ECR 1997, str. I-2629, pkt 14-16, oraz postanowienie Trybunału z 6 października 2005 r. w sprawie *Attili Vajnai*, C-328/04, pkt 13, niepubl.

Warszawa, 21 grudnia 2007 r.

BAS-WAEM-534/07

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa państwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Arkadiusz Mularczyk) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Przedstawiony projekt ustawy określa zasady: podania do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa, czasowego ograniczenia możliwości pełnienia przez nich funkcji publicznych (z wyłączeniem m.in. funkcji pochodzących z wyborów powszechnych) oraz ograniczenia przysługujących im świadczeń. Projekt zawiera m.in. definicję „komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa”, określenie przypadków szczególnego traktowania niektórych byłych funkcjonariuszy, przepis przewidujący odpowiedzialność karną w przypadku pełnienia funkcji publicznej wbrew zakazowi określonymu w ustawie. Projekt przewiduje zmiany niektórych ustaw.

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o podaniu do wiadomości publicznej informacji o byłych funkcjonariuszach komunistycznego aparatu bezpieczeństwa państwa, czasowym ograniczeniu pełnienia przez nich funkcji publicznych oraz pozbawieniu ich nieuzasadnionych przywilejów materialnych **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Sporządził: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskrytory Bazy REX: emerytury i renty, funkcjonariusz publiczny, ochrona danych osobowych, organy bezpieczeństwa, prawa człowieka, projekt ustawy, Unia Europejska